

Impact of Higher Education Policies on Entrepreneurship Development and Employment: A Study on Geopolitical Competitive Advantages

Sajjad Kamari*

Abstract

Higher education policies play a fundamental role in developing entrepreneurship and employment. The design and implementation of effective policies in this domain can transform universities into centers for innovation, skill-building, and economic development. The creation of entrepreneurial universities and innovative research centers not only advances scientific foundations but can also utilize geopolitical competitive advantages to strengthen the nation's economic standing. Geographical location, economic resources, and cultural capacities are key factors that can support sustainable development and enhance employment within the framework of higher education policies. This research, with a descriptive-analytical approach, investigates the impact of higher education policies on entrepreneurship and employment development while addressing the role of geopolitical competitive advantages in this process. The findings indicate that effective policies in higher education can foster economic growth and reduce unemployment by formulating supportive programs, enhancing university-industry interactions, and supporting knowledge-based startups. Furthermore, strengthening international connections and building scientific and technological networks can increase the role of universities in developing a knowledge-based economy and regional interactions. Therefore, revisiting and optimizing higher education policies to leverage geopolitical capacities will play a crucial role in enhancing the country's economic and social sectors.

* Assistant Professor, Department of Management, Turan Non-Governmental Higher Education Institute,
Damghan, Semnan, Iran, Dr.Geopolitic@gmail.com

Date received: 13/03/2025, Date of acceptance: 17/03/2025

Keywords: Higher Education, Public Participation, Entrepreneurship, Employment, Geopolitics, Competitive Advantage.

Introduction

Higher education plays a pivotal role in shaping labor markets, strengthening innovation, and improving economic productivity. Government policies in higher education, by formulating supportive strategies and building scientific infrastructure, can pave the way for entrepreneurship and employment development. Universities and research centers, by providing specialized education and fostering innovation, not only contribute to human resource development but also act as significant players in the knowledge-based economy. These institutions have the potential to enhance a country's geopolitical competitive advantages, such as geographical location, access to international markets, and natural resources. These advantages, when effectively incorporated into higher education policies, can support sustainable development, entrepreneurship, and employment creation. This study, using a descriptive-analytical approach, explores the impact of higher education policies on entrepreneurship and employment, focusing on how these policies, when aligned with a country's geopolitical competitive advantages, can contribute to economic growth and innovation.

Materials and Methods

This study adopts a descriptive-analytical approach, utilizing both qualitative and quantitative data sources. Data were gathered from academic publications, government reports, and case studies from countries with successful higher education policies that contributed to the development of entrepreneurship and employment. The research methodology includes a comprehensive review of relevant literature, interviews with policymakers, and an analysis of national policies related to higher education and entrepreneurship development. The primary objective is to assess the relationship between higher education policies and their impact on entrepreneurship and employment, considering the geopolitical competitive advantages of the countries studied. Case studies from countries such as the United States, Germany, Australia, and Singapore were selected to draw insights into best practices in integrating higher education with innovation and entrepreneurship.

Discussion & Result

The findings reveal that higher education policies can significantly influence the development of entrepreneurship and employment by fostering innovation, providing skilled labor, and encouraging collaboration between universities, industries, and government agencies. In countries like the United States, the close cooperation between universities and various industries has been key to the growth of startups and innovative businesses. Universities such as Stanford and MIT have led the way by creating ecosystems that support entrepreneurship through research funding, collaboration with industries, and startup accelerators (Brown, 2002). In Germany, the dual vocational education system, which integrates theoretical education with practical industry experience, has significantly contributed to the development of a skilled workforce and entrepreneurship (Euler, 2013). Moreover, geopolitical competitive advantages, such as strategic geographical locations, access to natural resources, and cultural capacities, provide countries with the leverage to enhance their higher education policies and foster entrepreneurship. For example, Australia's educational policies are designed to utilize its geopolitical advantages, offering entrepreneurial opportunities for international students and promoting collaboration between universities and industries (Ondigi, 2011). Similarly, Singapore and China have integrated their educational systems with industries to promote innovation, entrepreneurship, and technological advancements that leverage their competitive advantages. These experiences highlight the importance of aligning higher education policies with the specific needs of the labor market and the geopolitical advantages of the country. Countries that have successfully integrated these policies have created supportive environments for entrepreneurship and employment by fostering university-industry collaboration, supporting knowledge-based startups, and utilizing their unique geopolitical advantages.

Conclusion

In conclusion, higher education policies are crucial for the development of entrepreneurship and employment, especially when they are aligned with a country's geopolitical competitive advantages. Universities play a vital role in producing skilled labor, fostering innovation, and supporting the creation of new businesses. Governments can enhance these efforts by developing policies that support university-industry partnerships, provide funding for startups, and foster international collaborations. Furthermore, leveraging a country's geopolitical

competitive advantages can help create a conducive environment for the growth of entrepreneurship and innovation. It is essential for policymakers to continue to optimize higher education policies, focusing on the integration of education, industry, and innovation, to foster long-term economic growth, reduce unemployment, and enhance global competitiveness.

Bibliography

- Abdollah, A., Mokhtari, S., & Navaei, F. (2023). Examining the contexts of academic misconduct among students and proposing preventive strategies {In Persian}. *Human-Information Interaction Quarterly*, 9(4), 1–12.
- Abdollahzadeh Salmasi, A., Anvari, M., Anvari, N., & Sharifi, S. (2015). The role of higher education centers in employment and entrepreneurship {In Persian}. *Maharat-Amozi Journal*, 4(14), 7–20.
- Abdolmohammad Saqqa, A., & Taheri, A. (2024). Examining barriers to public participation in public affairs and proposing strategies to enhance participation in line with the general policies of the Fourth Development Plan {In Persian}. *Strategic and Macro Policies*, Advance online publication.
- Aghababaii, H. (2024). Details of employment-support loans by the Entrepreneurship Fund since the beginning of the year {In Persian}. *Tasnim News Agency*.
- Alipour, L. (2022). Examining the relationship between trust-building and motivation enhancement with public participation among lower secondary school teachers in Tehran {In Persian}. *Administrative Studies and Research*, 14, 22–31.
- Allameh, A. A., Shariati, S. M. A., & Shafiei Sarvestani, I. (2023). Pathology of investment attraction in special economic zones (Case study: IMIDRO special economic zones) {In Persian}. *Rahyafte-e Enghelab-e Eslami*, 17(62), 127–148.
- Arzanesh, A., & Khosravi-Pour, B. (2017). Entrepreneurship and higher education {In Persian}. In *Proceedings of the First National Conference on Institutionalizing Entrepreneurship in Sustainable Development with a Higher Education Approach*, Karun. <https://civilica.com/doc/747089>
- Bayat, S., Vazifehdoost, H., & Zamani Moghaddam, A. (2023). Effectiveness of entrepreneurship education in manufacturing industries {In Persian}. *Marketing Management*, 61, 2–14.
- Blight, D., Davis, D., & Olsen, A. (2002). The internationalization of higher education. In *Higher education through open and distance learning* (pp. 15-31). Routledge.
- Borjas, R., Salehpour Jam, A., & Rostami, N. (2021). Prioritizing factors affecting lack of local community participation in desertification control projects: Case study of Ein Khosh region, Ilam Province {In Persian}. *Spatial Analysis of Environmental Hazards*, 8(3), 93–106.
- Carayannis, E. G., & Campbell, D. F. (2009). 'Mode 3' and 'Quadruple Helix': toward a 21st century fractal innovation ecosystem. *International journal of technology management*, 46(3-4), 201-234

281 Abstract

- Chavoshi, Z., Moniei, R., & Ebrahimi, Y. (2020). Assessment of doctoral graduates in higher education {In Persian}. In Proceedings of the 14th Conference on Evaluation and Quality Assurance in University Systems, Tehran. <https://civilica.com/doc/1137001>
- Edquist, C. (2001, June). The Systems of Innovation Approach and Innovation Policy: An account of the state of the art. In *DRUID conference, Aalborg* (Vol. 12, p. 15).
- Es'haghi, F., & Mohammadi, R. (2020). Employability of graduates and quality assurance in higher education {In Persian}. In Proceedings of the 14th Conference on Evaluation and Quality Assurance in University Systems, Tehran. <https://civilica.com/doc/1136991>
- Euler, D. (2013). Germany's dual vocational training system: a model for other countries? https://aei.pitt.edu/74021/1/Germanys_dual_vocational_training_system.pdf
- Ghanji, M., Niazi, M., & Heydarian, A. (2018). Social factors affecting cultural participation in university environments {In Persian}. *Applied Sociology*, 29(3), 19–40. <https://doi.org/10.22108/jas.2018.98652.0>
- Gholami Varazgahi, E., Mahshourgeleh Pardasari, R., & Eshghi Lifkouhi, M. (2023). Reassessing the impact of public participation under crisis conditions {In Persian}. *Journal of New Research Approaches in Management and Accounting*, 7(24), 493–505. <https://www.majournal.ir/index.php/ma/article/view/1886>
- Grant, R. M. (1991). Porter's 'competitive advantage of nations': an assessment. *Strategic management journal*, 12(7), 535-548.
- Hakkak, M., Salehabadi, S., & Mousavi, S. N. (2023). Identifying factors strengthening entrepreneurial resilience using fuzzy Delphi method {In Persian}. *Organizational Culture Management*, 21(4), 372–386.
- Hassani, R., & Sharifzadeh, R. (2021). System analysis and policy design of university–industry relations in Iran {In Persian}. Tehran: Iranian Research Institute for Information Science and Technology.
- Hosseini, S. A. (2021). Quality of life as a complex field of geography and human relations {In Persian}. *Quality of Life Studies*, 15, 165–182.
- Irannejad, E., & Sabouri, R. (2023). Examining the role of public participation in regional planning (Case study: East Azerbaijan Province) {In Persian}. *Superior Governance*, 15, 97–122.
- Iravani, S., Chitsazian, A., & Tajalli, M. (2022). Historical–analytical study of the transformation of participation in the governance of Iran's education system with emphasis on Islamic civilization {In Persian}. *Applied Issues in Islamic Education*, 38, 7–32.
- Javadian, R., Abroodi, S. M., Alimohammadi, H. R., & Hassanzadeh, M. R. (2021). Factors affecting public participation in urban worn-out fabric renewal (Case study: District 15 of Tehran) {In Persian}. *Urban Economics and Management*, 37, 107–123.
- Karami, S., Esmaili, M., Rafiei Dehbidi, V., & Ferdowsi, M. H. (2021). Designing a paradigmatic model for attracting philanthropists in sports development {In Persian}. *New Approaches in Sport Management*, 36, 113–132.

- Karami, S., Esmaili, M., Rafiei Dehbidi, V., & Ferdowsi, M. H. (2021). Presenting a model for attracting philanthropic participation in sports development (A mixed-methods approach) {In Persian}. *Majles and Strategy*, 112, 291–334.
- Karimi Pashaki, S. (2022). Geographic analysis of electoral behaviors in parliamentary elections (Case study: 9th parliamentary election in Gilan Province) {In Persian}. *New Century Geographical Domains*, 2, 133–150.
- Keramat, S., Esmaili, M., Rafiei Dehbidi, V., & Ferdowsi, M. H. (2021). Designing a paradigmatic model for attracting philanthropists in sports development {In Persian}. *New Approaches in Sport Management*, 36, 113–132.
- Lundvall, B. A. (1992). *National systems of innovation: towards a theory of innovation and interactive learning* (Vol. 242). Pinter: London.
- Meghdasi Nodeh, M. (2019). Examining challenges of university–industry collaboration (Case study: Tehran Regional Electricity Distribution Company) {In Persian}. *Innovation Management*, 8(1), 89–106.
- Miralikhani, K., Kabiri Esfahani, M., & Alivardilu, H. (2009). Examining barriers to university–industry cooperation and introducing a successful case in Iran {In Persian}. *Industry and University*, 2(3–4), 75–79.
- Miri, A., Seyeddokht, N., & Zarei Shandiz, F. (2023). Factors and challenges of employing volunteers in libraries from the perspective of Astan Quds librarians {In Persian}. *Library and Information Science*, 101, 261–278.
- Mohammad Rashidi, H., Bahek, B., & Daniali, T. (2023). Public participation in rural environmental improvement (Case study: Mehrabad village, Ardakan County) {In Persian}. *Geography and Development*, 73, 126–142.
- Najafi, K., Mohammadi-Yeganeh, B., Najafi Kani, A. A., & Farahani, H. (2023). The role of tourism in promoting small businesses and rural economic development (Case study: Babolsar villages) {In Persian}. *Spatial Economics and Rural Development*, 46, 133–148.
- Office of the First Vice President. (2024). Entrepreneurship development is the master key to unlocking economic bottlenecks {In Persian}. IRNA News Agency.
- Ondigi, S. R. (2011). Role of Education in Promoting Entrepreneurial Skills Through Classroom Practices: Teacher Training in The Kenyan Universities. *Quality Education for Societal Transformation Nairobi, Kenya July 20-22, 2011*, 20, 40.
- Quah, J. S. (2008). Good governance, accountability and administrative reform in Singapore. *American Journal of Chinese Studies*, 17-34.
- Saleh Ahangar, M., Javidinejad, M., & Tizghalam Zonozi, S. (2022). Analysis and evaluation of basic architectural culture-building methods in Iranian society {In Persian}. *Urban Identity*, 49, 87–98.
- Salehi, S., & Khosravi-Pour, B. (2023). Analysis of effective educational methods in developing rural women's entrepreneurship {In Persian}. *Applied Studies in Management and Development Sciences*, 47, 1–8.

283 Abstract

- Sepidbar, Z., Mohammadzadeh, Y., & Nikpey Pessian, V. (2024). Spatial econometric analysis of the effect of entrepreneurship index on employment in Iranian provinces {In Persian}. *Economic Research (Sustainable Growth and Development)*, 24(1), 283–309.
- Shahi Ashtiani, S., Hosseini, B., Ghobadian, V., & Hosseini, M. (2022). Identifying and prioritizing external physical requirements of neighborhood self-relief centers using AHP technique {In Persian}. *Disaster Prevention and Management Knowledge*, 43, 47–65.
- Shakour, A., & Shojaeifard, A. (2022). The role of municipal employee performance in enhancing public participation (Case study: Shiraz District 2 Municipality) {In Persian}. *Urban Social Geography*, 20, 15–32.
- Shirali, E. (2021). Conceptualizing the popularization of governance {In Persian}. *Superior Governance*, 8, 11–30.
- Taghavi, M., Zivyar, P., & Shamsoddini, A. (2023). Effective strategies for enhancing public participation in neighborhood urban planning (Case study: District 14 of Tehran) {In Persian}. *Urban Planning Geography Research*, 38, 171–189.
- Vakilolroaya, Y., & Eslami Mofidabadi, H. (2022). Presenting a model of factors affecting cooperative performance with a social entrepreneurship approach (Case study: Semnan development cooperatives) {In Persian}. *Cooperation and Agriculture*, 42, 2–14.
- Valipour Hafshejani, S. (2023). Narrative study of social impacts of national participation in COVID-19 crisis management among Farhangian University student teachers (Phenomenological approach) {In Persian}. *New Strategies in Teacher Education*, 16, 159–184.
- Yegangi, S. K., & Babakhani, Z. (2023). A review of the effects of open innovation on startups {In Persian}. *Management and Entrepreneurship Studies*, 46, 20–28.
- Zargar, S., Mahdiabadi, A., & Shahabi, A. (2019). Systemic analysis of the role of university–industry relations in technology development {In Persian}. In *Proceedings of the 4th International Conference on Management, Entrepreneurship and Economic Development*.

پروہشگاہ علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

تأثیر سیاست‌های آموزش عالی بر توسعه کارآفرینی و اشتغال:

بررسی مزیت‌های رقابتی ژئوپلیتیکی

سجاد کمری*

چکیده

سیاست‌های آموزش عالی نقشی اساسی در توسعه کارآفرینی و اشتغال ایفا می‌کنند. تنظیم و اجرای سیاست‌های کارآمد در این حوزه می‌تواند دانشگاه‌ها را به مراکز مولد نوآوری، مهارت‌آموزی و توسعه اقتصادی تبدیل کند. ایجاد دانشگاه‌های کارآفرین و مراکز تحقیقاتی نوآورانه، علاوه بر ارتقای مبانی علمی، می‌تواند با بهره‌گیری از مزیت‌های رقابتی ژئوپلیتیکی، جایگاه اقتصادی کشور را تقویت نماید. موقعیت جغرافیایی، منابع اقتصادی و ظرفیت‌های فرهنگی از جمله عوامل کلیدی هستند که می‌توانند در چارچوب سیاست‌گذاری‌های آموزش عالی به توسعه پایدار و افزایش اشتغال کمک کنند. این پژوهش با رویکرد توصیفی - تحلیلی، تأثیر سیاست‌های آموزش عالی بر توسعه کارآفرینی و اشتغال را مورد بررسی قرار داده و به نقش مزیت‌های رقابتی ژئوپلیتیکی در این فرایند پرداخته است. نتایج نشان می‌دهد که سیاست‌های کارآمد در آموزش عالی می‌توانند از طریق تدوین برنامه‌های حمایتی، توسعه تعامل میان دانشگاه و صنعت، و حمایت از استارت‌آپ‌های دانش‌بنیان، زمینه‌ساز رشد اقتصادی و کاهش نرخ بیکاری شوند. همچنین، تقویت ارتباطات بین‌المللی و ایجاد شبکه‌های علمی و فناوری، می‌تواند نقش دانشگاه‌ها را در توسعه اقتصاد دانش‌بنیان و تعاملات منطقه‌ای افزایش دهد. بر این اساس، بازنگری و بهینه‌سازی سیاست‌های آموزش عالی با هدف بهره‌گیری از ظرفیت‌های ژئوپلیتیکی، نقش کلیدی در تقویت عرصه‌های اقتصادی و اجتماعی کشور خواهد داشت.

کلیدواژه‌ها: آموزش عالی، مشارکت مردمی، کسب‌وکار، اشتغال، کارآفرینی، ژئوپلیتیک.

* استادیار گروه مدیریت، موسسه آموزش عالی غیر دولتی توران، دامغان، سمنان، ایران،

Dr.Geopolitic@gmail.com

تاریخ دریافت: ۱۴۰۳/۱۲/۲۲، تاریخ پذیرش: ۱۴۰۳/۱۲/۲۷

۱. مقدمه

آموزش عالی به عنوان یکی از نهادهای کلیدی در سیاستگذاری توسعه‌ای، نقشی محوری در شکل‌دهی به بازار کار، تقویت نوآوری، و افزایش بهره‌وری اقتصادی ایفا می‌کند. سیاست‌های دولت در حوزه آموزش عالی، از طریق تدوین راهبردهای حمایتی و ایجاد زیرساخت‌های علمی، می‌توانند مسیر توسعه کارآفرینی و اشتغال را هموار سازند. دانشگاه‌ها و مراکز تحقیقاتی، با فراهم کردن آموزش‌های تخصصی و ایجاد بسترهای نوآوری، نه تنها به توسعه نیروی انسانی کمک می‌کنند، بلکه به عنوان بازیگرانی مؤثر در اقتصاد دانش‌بنیان عمل می‌نمایند. از این‌رو، رویکردهای سیاستی اتخاذ شده در حوزه آموزش عالی می‌توانند بر بهره‌گیری از مزیت‌های رقابتی ژئوپلیتیکی کشورها تأثیر قابل توجهی داشته باشند. مزیت‌های رقابتی ژئوپلیتیکی، نظیر موقعیت استراتژیک، دسترسی به بازارهای بین‌المللی، منابع طبیعی، و ظرفیت‌های فرهنگی، امکان ارتقای نقش دانشگاه‌ها را در توسعه اقتصادی و ارتباطات منطقه‌ای فراهم می‌کنند. سیاست‌های مناسب در حوزه آموزش عالی می‌توانند از این مزیت‌ها برای ایجاد پیوندهای قوی میان دانشگاه، صنعت و بازار کار بهره ببرند. در این راستا، سیاستگذاری هدفمند می‌تواند منجر به اشتغال زایی مبتنی بر دانش و افزایش رقابت‌پذیری اقتصادی شود. همچنین، ارتباطات بین‌المللی دانشگاه‌ها، از طریق برگزاری همایش‌های علمی، توسعه شبکه‌های همکاری تحقیقاتی، و حمایت از استارت‌آپ‌های دانش‌بنیان، به شکل‌گیری اکوسیستم کارآفرینی پایدار کمک خواهد کرد. در این پژوهش، با استفاده از روش توصیفی-تحلیلی، تأثیر سیاست‌های آموزش عالی بر توسعه کارآفرینی و اشتغال مورد بررسی قرار گرفته است. تمرکز ویژه این مطالعه بر نقش مزیت‌های ژئوپلیتیکی در سیاستگذاری آموزشی و اقتصادی است تا راهکارهایی برای بهره‌برداری بهینه از ظرفیت‌های دانشگاهی در راستای توسعه پایدار ارائه گردد.

۲. پیشینه تحقیق

عبداله زاده و همکاران (۱۳۹۴) در «نقش مراکز آموزش عالی در اشتغال و کارآفرینی» در جهان امروز، افزایش رقابت در سطوح ملی و بین‌المللی، تغییرات سریع محیطی و پیشرفت‌های تکنولوژیکی، نقش کارآفرینی را در رشد اقتصادی برجسته کرده است. دولتها برای ایجاد کسب‌وکارهای نوین و افزایش بهره‌وری، سیاستهایی را در راستای توسعه کارآفرینی اتخاذ کرده‌اند. در این میان، آموزش عالی با تأکید بر ایجاد دانشگاههای کارآفرین،

می‌تواند زمینه‌ساز نوآوری و توسعه صنعتی باشد. نظریات جدید توسعه صنعتی نشان می‌دهند که پیشرفت پایدار بدون تکیه بر دانش و فناوری امکان‌پذیر نیست. دانشگاه‌ها و مراکز تحقیقاتی، بعنوان بسترهای اصلی نوآوری، نقش کلیدی در این مسیر ایفا می‌کنند. این مقاله به بررسی نقش دولت در بهبود ارتباط صنعت و دانشگاه پرداخته و راهکارهایی برای تقویت فرهنگ کارآفرینی در نظام آموزش عالی ارائه می‌دهد.

عبداله و همکاران (۱۴۰۱) در «بررسی زمینه‌های تقلب علمی در دانشجویان و ارائه راهکارهای بازدارنده» معتقدند تقلب علمی یکی از چالش‌های مهم فضای آکادمیک در ایران محسوب می‌شود که عوامل متعددی در شکل‌گیری آن نقش دارند. این پژوهش با هدف بررسی زمینه‌ها و مؤلفه‌های فردی و سیستمی مؤثر بر این پدیده و ارائه راهکارهای سیاستی انجام شده است. روش پژوهش از نوع توصیفی-کیفی بوده و با استفاده از روش دلفی، نظر ۱۵ نفر از خبرگان دانشگاهی گردآوری شده است. یافته‌ها نشان می‌دهد که تقلب علمی تحت تأثیر دو دسته عوامل فردی و نهادی قرار دارد. عوامل فردی شامل نداشتن ایده، ضعف در مدیریت زمان، عدم احساس گناه و نبود مهارت‌های لازم در دانشجویان است. از سوی دیگر، برخی اساتید نیز به دلیل دانش ناکافی یا عدم ایجاد انگیزه، در این روند مؤثرند. در سطح نهادی، قوانین ناکارآمد، ضعف آموزش دانشگاهی و نبود نظارت بر کپی‌برداری علمی از عوامل اصلی محسوب می‌شوند. در نهایت، پیشنهادهایی برای مقابله با این معضل ارائه شده است.

مارال نوده (۱۳۹۸) در «بررسی چالش‌های همکاری دانشگاه-صنعت» معتقد است همکاری بین دانشگاه و صنعت، با وجود سابقه طولانی، همچنان در بسیاری از کشورهای در حال توسعه با چالش‌های متعددی مواجه است. در ادبیات پژوهشی، مطالعات زیادی به بررسی موانع این همکاری پرداخته‌اند، اما کمتر پژوهشی به تحلیل روابط علی و معلولی این چالش‌ها توجه داشته است. در این پژوهش، با استفاده از روش‌های دلفی فازی و مدل‌سازی ساختاری تفسیری (ISM)، فرایند همکاری دانشگاه و صنعت، با تمرکز بر شرکت توزیع نیروی برق تهران بزرگ، مورد بررسی قرار گرفته است. یافته‌ها نشان می‌دهد که بوروکراسی اداری مهم‌ترین مانع در این تعامل است و موجب کاهش انگیزه پژوهشگران برای همکاری می‌شود. بر اساس نظر خبرگان، مدل پیشنهادی می‌تواند شناخت بهتری از چالش‌های همکاری دانشگاه و صنعت ارائه داده و به بهبود این تعامل در آینده کمک کند.

میرعلیخانی و همکاران (۱۳۸۸) در «بررسی موانع همکاری صنعت و دانشگاه و معرفی یک نمونه موفق در ایران» می نویسند برقراری ارتباط مؤثر بین صنعت و دانشگاه یکی از چالش‌های اساسی در سیاست‌گذاری آموزشی و اقتصادی دولتها محسوب می‌شود. این ارتباط تحت تأثیر موانع فرهنگی، ساختاری و عملکردی قرار دارد که بسته به شرایط هر کشور، نیازمند راهکارهای متفاوتی برای بهبود است. دولتها با استفاده از مدل‌های گوناگون تلاش کرده‌اند تا این موانع را کاهش داده و تعامل بین دانشگاه و صنعت را تسهیل کنند. این مقاله به بررسی یکی از نمونه‌های موفق این همکاری در کشور پرداخته و ضمن معرفی آن، تجربیات و دستاوردهای حاصل از اجرای این مدل را ارائه می‌دهد. هدف از این پژوهش، انتقال دانش و شناسایی عوامل مؤثر در بهبود ارتباط صنعت و دانشگاه برای بهره‌برداری در سیاست‌گذاری‌های آینده است.

کارانایس و کمبل (Carayannis&Campbell, 2009) در «مدل ۳ و ماریپچ چهارگانه: به‌سوی یک اکوسیستم نوآوری فراکتالی در قرن بیست و یکم» می نویسند مدل ۳ بر همزیستی و تکامل همزمان الگوهای مختلف دانش و نوآوری تأکید دارد. رقابت‌پذیری و برتری یک نظام دانشی، به میزان زیادی به ظرفیت تطبیق‌پذیری آن در ترکیب و یکپارچه‌سازی شیوه‌های مختلف دانش و نوآوری وابسته است. این فرایند از طریق تکامل مشترک، تخصص‌یابی همزمان و پویایی‌های رقابت-همکاری در جریان دانش شکل می‌گیرد. ماریپچ چهارگانه نیز بر اهمیت ادغام دیدگاه عمومی مبتنی بر رسانه و فرهنگ تأکید دارد. نتیجه این تعامل، ظهور یک اکوسیستم نوآوری و دانش فراکتالی است که به‌خوبی برای اقتصاد و جامعه دانش‌بنیان تنظیم شده است و به عنوان چارچوبی مؤثر برای درک روابط پیچیده میان دانش، فناوری، نوآوری و جامعه در قرن بیست و یکم عمل می‌کند.

۳. چارچوب نظری

نظریه نظام‌های نوآوری (Innovation Systems Theory) بویژه در قرن بیستم به طور گسترده‌ای برای تحلیل و ارزیابی فرآیندهای نوآوری در کشورها و نواحی مختلف توسعه یافت. این نظریه تأکید دارد بر تعامل و همکاری مؤثر بین سه بخش کلیدی در یک سیستم نوآوری: دولت، صنایع و دانشگاه‌ها. این تعاملات بویژه در کشورهای با مزیت‌های رقابتی ژئوپلیتیکی اهمیت ویژه‌ای پیدا می‌کند. مزیت‌های رقابتی این کشورها، از جمله موقعیت

تأثیر سیاست‌های آموزش عالی بر توسعه کارآفرینی و اشتغال: ... (سجاد کمری) ۲۸۹

جغرافیایی، منابع طبیعی و روابط بین‌المللی، می‌تواند به توسعه نوآوری و ایجاد مشاغل جدید از طریق پیوند این سه بخش کمک کند. در این چارچوب، دانشگاه‌ها و مراکز تحقیقاتی بعنوان منابع اصلی تولید دانش و فناوری شناخته می‌شوند که می‌توانند نقش حیاتی در فرآیندهای نوآوری و کارآفرینی ایفا کنند (Lundvall, 1992).

۱.۳ مفهوم نظام‌های نوآوری

نظریه نظام‌های نوآوری بر این اصل تأکید دارد که نوآوری نمی‌تواند تنها بعنوان یک پدیده فردی یا انزواطلبانه دیده شود. در عوض، نوآوری بعنوان یک فرآیند جمعی و شبکه‌ای است که در آن، همکاری و تعامل میان دولت، صنعت و دانشگاه‌ها ضروری است. دولت‌ها با وضع سیاست‌های حمایتی و ایجاد بسترهای قانونی، می‌توانند از این تعاملات پشتیبانی کرده و مسیرهایی را برای انتقال فناوری و دانش میان بخش‌های مختلف ایجاد کنند. بویژه، در کشورهای دارای مزیت رقابتی ژئوپلیتیکی، این تعاملات می‌تواند به توسعه فناوری‌های پیشرفته و رشد اقتصادی کمک کند (Edquist, 2001).

۲.۳ نقش دولت در نظام‌های نوآوری

دولت‌ها نقش محوری در سیستم‌های نوآوری ایفا می‌کنند. آن‌ها با ایجاد سیاست‌های حمایت از تحقیق و توسعه (R&D)، تسهیل روند تجاری‌سازی ایده‌ها و نوآوری‌ها، و تأمین منابع مالی برای استارت‌آپ‌ها و پروژه‌های نوآورانه می‌توانند به تقویت نظام‌های نوآوری کمک کنند. علاوه بر این، دولت‌ها از طریق تأسیس مؤسسات تحقیقاتی، حمایت از آموزش عالی و توسعه منابع انسانی ماهر، می‌توانند بسترهای لازم برای نوآوری را فراهم آورند. در کشورهای با مزیت رقابتی ژئوپلیتیکی، دولت می‌تواند با تمرکز بر حوزه‌هایی که با نیازهای ملی و منطقه‌ای هم‌راستا است، به طور مؤثر فرآیند نوآوری را هدایت کند (Lundvall, 1992).

۳.۳ نقش دانشگاه‌ها و مراکز تحقیقاتی

دانشگاه‌ها و مراکز تحقیقاتی بعنوان عوامل اصلی تولید و انتقال دانش، نقشی حیاتی در نظام‌های نوآوری دارند. در این مراکز، تحقیقات علمی و توسعه فناوری‌ها صورت می‌گیرد که می‌تواند به استارت‌آپ‌ها و کسب‌وکارهای نوآورانه تبدیل شود. دانشگاه‌ها با آموزش

نیروهای ماهر و تربیت کارآفرینان می‌توانند نقش مهمی در انتقال دانش و مهارت‌های مورد نیاز برای بازار کار ایفا کنند. این همکاری‌ها می‌توانند بویژه در کشورهای با مزیت‌های رقابتی ژئوپلیتیکی، باعث شوند که تحقیقات علمی در راستای نیازهای خاص اقتصادی و صنعتی کشور شکل بگیرد. بعنوان مثال، در آلمان و سوئد، دانشگاه‌ها و مؤسسات تحقیقاتی به طور فعال در فرآیندهای نوآوری مشارکت دارند و با صنایع مختلف همکاری می‌کنند تا ایده‌های نوآورانه را به محصولات و خدمات کاربردی تبدیل کنند (Euler, 2013: 42-46).

۴.۳ نقش صنایع در نظام‌های نوآوری

صنایع، بویژه در کشورهایی با مزیت‌های رقابتی ژئوپلیتیکی، می‌توانند نقش کلیدی در پذیرش و تجاری‌سازی نوآوری‌ها ایفا کنند. صنایع از طریق همکاری با دانشگاه‌ها و مراکز تحقیقاتی می‌توانند به فرآیند تحقیق و توسعه کمک کرده و ایده‌های نوآورانه را به محصولات تجاری تبدیل کنند. این همکاری‌ها بویژه در کشورهایی که از مزیت‌های رقابتی مانند منابع طبیعی و موقعیت جغرافیایی خاص برخوردار هستند، می‌تواند به بهره‌برداری مؤثر از این مزیت‌ها منجر شود. برای مثال، در سنگاپور و چین، دولت‌ها و صنایع به طور فعال در فرآیندهای نوآوری مشارکت دارند و این همکاری‌ها منجر به توسعه فناوری‌های جدید و رشد سریع اقتصادی شده است (Quah, 2008: 21-29).

۵.۳ مزیت رقابتی ژئوپلیتیکی و ارتباط آن با نظام‌های نوآوری

کشورهایی که از مزیت‌های رقابتی ژئوپلیتیکی برخوردارند، می‌توانند از این مزیت‌ها برای تقویت نظام‌های نوآوری خود استفاده کنند. این کشورها می‌توانند با توجه به موقعیت جغرافیایی و روابط بین‌المللی خود، منابع مورد نیاز برای توسعه نوآوری‌ها را تأمین کنند. به طور مثال، کشورهای خاورمیانه با دسترسی به منابع انرژی و موقعیت استراتژیک خود می‌توانند بر توسعه فناوریهای مرتبط با انرژی‌های نو و منابع تجدیدپذیر متمرکز شوند. این سیاست‌ها می‌توانند بویژه در راستای کارآفرینی و اشتغال‌زایی کمک کنند و باعث ارتقای جایگاه رقابتی آن‌ها در بازار جهانی شوند (Grant, 1991: 538-544). بطور کلی نظریه نظام‌های نوآوری نشان می‌دهد که برای تقویت کارآفرینی و اشتغال در یک کشور، همکاری نزدیک و مؤثر میان دولت، صنایع و دانشگاه‌ها ضروری است. این همکاری‌ها بویژه در کشورهایی با مزیت‌های رقابتی ژئوپلیتیکی می‌تواند به توسعه فناوریهای نوآورانه، ایجاد مشاغل جدید

تأثیر سیاست‌های آموزش عالی بر توسعه کارآفرینی و اشتغال: ... (سجاد کمری) ۲۹۱

و تقویت اقتصاد ملی کمک کند. دولتها با تنظیم سیاست‌های حمایتی، دانشگاهها با تولید دانش و آموزش نیروی کار ماهر، و صنایع با تجاری سازی نوآوری ها، می‌توانند سیستم نوآوری کارآمدی را تشکیل دهند که در نهایت به رشد اقتصادی و اشتغال‌زایی منجر شود.

۴. مفهوم مشارکت در سیاست‌های آموزش عالی، کارآفرینی و اشتغال

مفهوم مشارکت، به عنوان یکی از اصول بنیادین توسعه اجتماعی و اقتصادی، نقش مهمی در سیاست‌های آموزش عالی و ارتباط آن با کارآفرینی و اشتغال ایفا می‌کند. مشارکت در طول تاریخ زندگی اجتماعی بشر وجود داشته و همواره در حال تکامل بوده است (گنجی و همکاران، ۱۳۹۷). با ورود این مفهوم به ادبیات توسعه از دهه ۱۹۵۰ و گسترش آن در دهه های ۱۹۷۰ و ۱۹۸۰، مشارکت نه تنها در حوزه‌های اجتماعی بلکه در عرصه‌های سیاستگذاری آموزشی و اقتصادی نیز جایگاه ویژه‌ای پیدا کرده است (غلامی و رازگاری و همکاران، ۱۴۰۲). سیاست‌های آموزش عالی در ارتباط با توسعه کارآفرینی و اشتغال، زمانی کارآمد خواهند بود که مبتنی بر یک الگوی مشارکتی میان دولت، دانشگاهها، صنعت و جامعه باشند. در این میان، مفهوم مشارکت در سیاستگذاری‌های آموزشی به معنای درگیری فعال ذی نفعان مختلف، از جمله دانشجویان، اساتید، کارآفرینان و سیاستگذاران، در تصمیم‌گیری و اجرای برنامه‌های توسعه‌ای است (باقری هره‌دشت و همکاران، ۱۴۰۲). در این راستا، دانشگاهها می‌توانند به عنوان نهادهای میانجی عمل کرده و از طریق تعامل مؤثر با بخش‌های اقتصادی و دولتی، زمینه‌های اشتغال و نوآوری را گسترش دهند.

۱.۴ ابعاد مشارکت در سیاست‌های آموزش عالی و توسعه کارآفرینی

درگیری ذهنی و عاطفی در سیاستگذاری آموزشی: مشارکت در آموزش عالی تنها به فعالیت‌های عملی محدود نمی‌شود، بلکه شامل درگیری ذهنی و عاطفی بازیگران مختلف در فرآیند تصمیم‌گیری و سیاستگذاری است. در این چارچوب، دانشگاهها و مراکز آموزش عالی زمانی قادر به ایفای نقش فعال در کارآفرینی و اشتغال خواهند بود که دانشجویان و اعضای هیئت علمی خود را به عنوان بازیگران اصلی توسعه در نظر بگیرند (عبدالمحمد سقا و طاهری، ۱۴۰۲).

۱.۱.۴ ایجاد انگیزه برای نقش آفرینی در توسعه اقتصادی

مشارکت در آموزش عالی باید منجر به ایجاد انگیزه در ذی‌نفعان برای کمک به توسعه کارآفرینی شود. در مدل‌های موفق سیاستگذاری آموزش عالی، دولتها و دانشگاهها از طریق حمایت از نوآوری، تأمین مالی استارت‌آپ‌های دانش‌بنیان، و توسعه مراکز رشد، بسترهای کارآفرینی را تسهیل می‌کنند (محمد رشیدی و همکاران، ۱۴۰۲).

۲.۱.۴ پذیرش مسئولیت توسط دانشگاه‌ها، دولت و بخش خصوصی

سیاست‌های آموزش عالی تنها زمانی موفق خواهند بود که ذی‌نفعان مختلف مسئولیت خود را در فرآیند توسعه کارآفرینی و اشتغال بپذیرند. به عبارت دیگر، دانشگاهها باید به عنوان تسهیل‌گر، صنعت به عنوان کارفرما و دولت به عنوان سیاست‌گذار در این فرآیند نقش آفرینی کنند (ایران‌نژاد و صبوری، ۱۴۰۲).

جدول ۱. گونه‌شناسی مشارکت

نوع	ویژگی‌ها
مشارکت انفعالی	مردم مشارکت می‌کنند، در حالی که نمی‌دانند چرا در این نوع مشارکت، مدیران پروژه نسبت به مسئله آگاهی دارند و برنامه را اجرا می‌کنند، بدون آن که به پاسخ مردم گوش دهند. اطلاعاتی که در میان گذاشته می‌شود، تنها متعلق به متخصصان حرفه‌ای است.
مشارکت در دادن اطلاعات	مردم در این نوع مشارکت فقط اطلاعات لازم را در اختیار محققان و مدیران قرار می‌دهند. در این شرایط مردم فرصت نمی‌یابند که بر این جریان تأثیر بگذارند، زیرا یافته‌ها در اختیارشان قرار نمی‌گیرد و صحت آنها هم واریسی نمی‌شود.
مشارکت از طریق انگیزه‌های مادی	در این مشارکت مردم از طریق مشورت، اطلاعات را در اختیار مدیران قرار می‌دهند. مدیران پروژه، مسائل و راه‌حل‌ها را مشخص می‌کنند. این فرایند مشاورتی، هیچ سهمی در تصمیم‌گیری به مردم نمی‌دهد و متخصصان حرفه‌ای، هیچ اجباری ندارند تا نظرات مردم را به هیئت شورا ببرند.
مشارکت برای انگیزه‌های مادی	مردم نیروی کار را در اختیار مجریان قرار داده و در مقابل پول دریافت می‌کنند. بیشتر تحقیقات مزرعه‌ای در این طبقه جای می‌گیرد، زیرا کشاورزان، مزرعه را در اختیار می‌گذارند؛ اما در آزمایش با فرایند یادگیری دخالت نمی‌کنند. معمولاً این پدیده، مشارکت نامیده می‌شود؛ اما وقتی انگیزه‌ها پایان یابد، مردم چیزی ندارند که برای تمدید فعالیت‌ها در اختیار گذارند.
مشارکت کارکردی	مردم از طریق تشکیل گروه‌ها و نهادها با اهداف مشخص در پروژه‌ها شرکت می‌کنند. در این نوع مشارکت غالباً پیشگامان روستا حضور دارند.
مشارکت تعاملی	مردم در تجزیه و تحلیل مسائل مشارکت می‌کنند. این شیوه مشارکت نهایتاً منجر به اجرای طرح‌های عملی می‌شود. در این شیوه، مردم در اجرای فعالیت‌ها سهمیم بوده و نقش موثری ایفا می‌کنند.
مشارکت بسیجی	در این شیوه مردم به صورت خودآیندکاری و جمعی وارد عمل می‌شوند.

مأخذ: صالح آهنگر و همکاران، ۱۴۰۱

۵. تجربیات بین‌المللی درباره تأثیرات سیاست‌های آموزش عالی بر توسعه کارآفرینی و اشتغال

تجربیات جهانی در زمینه سیاست‌های آموزش عالی و تأثیر آن بر توسعه کارآفرینی و اشتغال، بویژه در کشورهای پیشرفته و در حال توسعه، نشان می‌دهند که سیاست‌های آموزشی نقش اساسی در تقویت مزیت‌های رقابتی ژئوپلیتیکی دارند. این سیاست‌ها بطور مستقیم با نیازهای بازار کار، توسعه اقتصادی و کارآفرینی در ارتباط هستند و می‌توانند زمینه‌های اشتغال‌زایی و ایجاد فرصت‌های اقتصادی را فراهم آورند. کشورهای مختلف بویژه در اروپا، آمریکا، و آسیای شرقی با استفاده از رویکردهای نوین در سیاست‌های آموزشی، ظرفیت‌های کارآفرینی را در آموزش عالی تقویت کرده و به بهبود اشتغال‌زایی پرداخته‌اند. در ایالات متحده، یکی از مهم‌ترین ویژگی‌های سیستم آموزشی، همکاری نزدیک دانشگاه‌ها با صنایع مختلف است که به ایجاد و گسترش کارآفرینی در سطح ملی کمک می‌کند. دانشگاه‌های معتبر مانند دانشگاه استنفورد و ام‌آی‌تی نقش برجسته‌ای در توسعه استارت‌آپ‌ها و کسب‌وکارهای نوآورانه ایفا کرده‌اند. در این کشور، سیاست‌های آموزشی به‌گونه‌ای تنظیم شده‌اند که بر رشد مهارت‌های کارآفرینی و نوآوری تأکید دارند. بعلاوه، حمایت‌های مالی و سرمایه‌گذاری‌های دولتی و خصوصی در این دانشگاه‌ها و مراکز تحقیقاتی، به دانشجویان و فارغ‌التحصیلان این امکان را می‌دهد تا ایده‌های خود را به بازار عرضه کنند و با استفاده از منابع مختلف، شرکت‌های جدید راه‌اندازی کنند (Brown, 2002:16-23). در این راستا، آموزش عالی به عنوان یکی از ارکان اصلی برای پرورش نیروی کار ماهر و کارآفرین شناخته می‌شود که می‌تواند در مسیر رشد اقتصادی و اشتغال‌زایی نقشی اساسی ایفا کند.

در آلمان، سیاست‌های آموزش عالی بویژه از طریق سیستم آموزشی دوگانه، ترکیبی از آموزش نظری و عملی، نقش مهمی در پرورش نیروی کار ماهر ایفا کرده است. این سیستم آموزشی نه تنها به افزایش مهارت‌های فنی و حرفه‌ای کمک می‌کند، بلکه دانشجویان را در محیط‌های کاری واقعی قرار می‌دهد تا تجربه عملی کسب کنند. در آلمان، دولت و صنایع بطور فعال در فرآیند آموزش و مهارت‌آموزی مشارکت دارند. این همکاری‌های گسترده میان دانشگاه‌ها و صنایع مختلف به ایجاد فرصت‌های شغلی در بخش‌های مختلف اقتصادی کمک کرده و از این طریق کارآفرینی را تقویت می‌کند (Euler, 2013:11-20). این مدل در آلمان به شدت موفق بوده است و در نتیجه آن، این کشور توانسته است بعنوان یکی از برترین اقتصادهای جهان، نرخ بالایی از اشتغال و کارآفرینی را حفظ کند.

استرالیا نیز با توجه به موقعیت ژئوپلیتیکی خود و ارتباطات گسترده با کشورهای آسیای جنوب شرقی، سیاستهای آموزشی کارآفرینی را بویژه برای دانشجویان بین‌المللی تقویت کرده است. استرالیا از مزیت‌های رقابتی منطقه‌ای خود استفاده می‌کند تا به دانشجویان فرصت‌های شغلی و کارآفرینی در سطح جهانی ارائه دهد. دانشگاههای استرالیا از طریق برنامه‌های تخصصی کارآفرینی، شرکت‌های استارت‌آپی را در دانشجویان تقویت می‌کنند و به آنها مهارت‌های لازم برای راه‌اندازی کسب‌وکارها را آموزش می‌دهند. همچنین، در این کشور برنامه‌های متعددی برای حمایت از دانشجویان کارآفرین و ایجاد استارت‌آپ‌ها وجود دارد که به دانشجویان این امکان را می‌دهد تا به شبکه‌های کارآفرینی جهانی متصل شوند و از منابع مالی و مشاوره‌ای مختلف بهره‌مند شوند (Ondigi, 2011). این سیاست‌ها در استرالیا باعث شده‌اند که بسیاری از فارغ‌التحصیلان دانشگاهها بعنوان کارآفرینان موفق در بازارهای جهانی شناخته شوند.

در کشورهای دیگر مانند سنگاپور و چین نیز، آموزش عالی به عنوان یکی از محرک‌های اصلی در توسعه اقتصادی و کارآفرینی به حساب می‌آید. سنگاپور بعنوان یک هاب تجاری در آسیای جنوب شرقی، سیستم آموزشی خود را به گونه‌ای طراحی کرده است که بیشترین بهره‌وری را در حوزه کارآفرینی به همراه داشته باشد. دولت سنگاپور از طریق برنامه‌های حمایتی از استارت‌آپ‌ها و سرمایه‌گذاری در پروژه‌های نوآورانه، زمینه‌های لازم برای رشد کارآفرینی و اشتغال‌زایی را فراهم کرده است. چین نیز در دهه‌های اخیر، با توجه به سیاستهای آموزشی مبتنی بر نوآوری و توسعه مهارت‌های فنی، توانسته است میزان اشتغال‌زایی و کارآفرینی خود را افزایش دهد. در این کشور، همکاری بین دانشگاهها و صنعت برای توسعه استارت‌آپ‌ها و نوآوری‌های صنعتی امری رایج است.

این تجربیات جهانی نشان می‌دهند که سیاستهای آموزش عالی می‌توانند بطور مؤثری بر توسعه کارآفرینی و اشتغال تأثیر بگذارند، بویژه اگر این سیاست‌ها با نیازهای بازار کار و مزیت‌های رقابتی ژئوپلیتیکی هماهنگ شوند. کشورهایی که توانسته‌اند از این سیاست‌ها بهره‌برداری کنند، در مسیر توسعه اقتصادی و ایجاد فرصت‌های شغلی پایدار گام‌های مؤثری برداشته‌اند. در نهایت، این تجارب به کشورهای در حال توسعه نیز الگویی برای تقویت سیاستهای آموزشی کارآفرینی و اشتغال‌زایی ارائه می‌دهد.

۶. نقش سیاست‌های دولتی در حمایت از دانشگاه‌های کارآفرین

دانشگاه‌های کارآفرین به عنوان مراکز تولید دانش و نوآوری، نقشی اساسی در توسعه اقتصادی و اجتماعی کشورها ایفا می‌کنند. سیاست‌های دولتی می‌توانند با ایجاد محیطی مناسب، به تقویت و حمایت از این دانشگاه‌ها بپردازند. این سیاست‌ها شامل تأمین منابع مالی، تسهیل قوانین و مقررات، و ایجاد زیرساخت‌های مناسب برای توسعه کارآفرینی هستند.

یکی از مهمترین نقش‌های دولت در حمایت از دانشگاه‌های کارآفرین، تأمین منابع مالی و ایجاد تسهیلات اعتباری است. دولتها می‌توانند با اعطای وام‌های کم‌بهره و ارائه تسهیلات مالیاتی به کسب‌وکارهای نوپا و استارت‌آپ‌ها، انگیزه لازم برای فعالیت‌های کارآفرینانه را فراهم کنند. این اقدامات می‌توانند به کاهش ریسک‌های اقتصادی کسب‌وکارهای نوپا کمک کرده و بستری امن‌تر برای سرمایه‌گذاران و کارآفرینان ایجاد نمایند (جعفرزاده، ۱۴۰۳).

علاوه بر حمایت‌های مالی، دولتها می‌توانند با اصلاح قوانین و مقررات، محیطی مناسب برای توسعه کارآفرینی فراهم کنند. بهبود شفافیت و رقابت‌پذیری در بازار، توسعه زیرساخت‌های عمومی، برقراری امنیت و نظم، و توسعه همکاری‌های اقتصادی بین‌المللی از جمله اقداماتی هستند که می‌توانند به تقویت نقش دانشگاه‌های کارآفرین منجر شوند (نقش دولت در برابر کارآفرینان، ۱۳۹۷).

همچنین، ایجاد زیرساخت‌های نوآوری مانند پارک‌های علم و فناوری و مراکز رشد، از دیگر سیاست‌های حمایتی دولت محسوب می‌شوند. این زیرساخت‌ها فضایی را برای توسعه ایده‌های نوآورانه و تبدیل آن‌ها به کسب‌وکارهای پایدار فراهم می‌کنند. حمایت از شتاب‌دهنده‌ها و مراکز نوآوری نیز می‌تواند به توسعه کارآفرینی کمک کند (جعفرزاده، ۱۴۰۳).

در نهایت، دولتها با تربیت نیروی انسانی شایسته و کارآمد، می‌توانند به توسعه کارآفرینی کمک کنند. چرخ تولید و اقتصاد با نیروی انسانی کارآمد به گردش درمی‌آید و نیازمندی‌های انسان در طبیعت به صورت حاضر و آماده نیست، بلکه انسان باید با کار و تلاش خود به آن‌ها دست یابد. حکمت خداوند بر آن تعلق گرفته که با قرار دادن مواد خام در طبیعت، انسان را وادارد تا با کار و تلاش خود، نیازمندی‌هایش را به دست آورد و از این طریق، استعدادهایش را شکوفا سازد (دولت و کارآفرینی، ۱۴۰۳).

۷. چالش‌های سیاست‌گذاری در ارتباط صنعت و دانشگاه در ایران

ارتباط مؤثر بین صنعت و دانشگاه یکی از عوامل کلیدی در توسعه اقتصادی و فناوری کشورها محسوب می‌شود. در ایران، با وجود تلاش‌های متعدد، این ارتباط همچنان با چالش‌های متعددی مواجه است که نیازمند بررسی و تحلیل دقیق هستند.

یکی از مهمترین چالش‌ها، ضعف دفاتر ارتباط با صنعت در دانشگاه‌ها است. این دفاتر که با هدف برقراری ارتباط مؤثر بین دانشگاه و صنعت تأسیس شده‌اند، در بسیاری از موارد کارایی لازم را ندارند. عدم شناسایی نیازهای صنعت و ناتوانی در برقراری ارتباط مؤثر با صنایع، از جمله مشکلات این دفاتر محسوب می‌شود (مقدس نوده، ۱۳۹۸).

علاوه بر این، نبود آزمایشگاه‌های مشترک بین صنعت و دانشگاه یکی دیگر از موانع اصلی در این حوزه است. در کشورهای توسعه‌یافته، ایجاد آزمایشگاه‌های مشترک با سرمایه‌گذاری صنعت و دانشگاه، به عنوان یکی از بهترین روش‌های ارتباط بین این دو نهاد شناخته می‌شود. این آزمایشگاه‌ها فضایی را برای توسعه دانش و فناوری فراهم می‌کنند که هم به نفع دانشگاه و هم به نفع صنعت است (چالش‌های ارتباط دانشگاه با صنعت، ۱۴۰۰). همچنین، نظام مقاله‌محوری در دانشگاه‌های ایران، مانعی برای توسعه ارتباط با صنعت محسوب می‌شود. تمرکز بیش از حد بر تولید مقالات علمی بدون توجه به نیازهای عملی صنعت، باعث شده است که پژوهش‌های دانشگاهی کمتر مورد استفاده صنایع قرار گیرند (عبداله و همکاران، ۱۴۰۱: ۹-۶).

ضعف قوانین و سیاست‌های حمایتی نیز از دیگر موانع موجود است. مطالعات نشان داده‌اند که یکی از عوامل مؤثر در عدم شکل‌گیری و کارایی ارتباط صنعت و دانشگاه، ضعف قوانین و سیاست‌های حمایتی در این حوزه است. عدم وجود یک نظام منسجم و کارآمد به عنوان رابط بین دانشگاه و صنعت و نبود هماهنگی بین وزارتخانه‌های صنعتی و آموزش عالی در برنامه‌ریزی‌های آموزشی و توسعه صنعتی، از جمله عواملی هستند که ارتباط دانشگاه با صنعت را سست کرده‌اند (حسان، ۱۴۰۲).

در نهایت، عدم شناسایی و احصای نیازهای صنعت، عارضه‌یابی، تهیه RFP، پیدا کردن مجری مناسب دانشگاهی، شکست پروژه و مدیریت آن، تهیه مطالعات امکان‌سنجی مالی و فنی برای تهیه تضامین، تهیه استانداردهای فناورانه، بازاریابی و فروش فناوری، ارزش‌گذاری فناوری و... از دیگر چالش‌های حل‌نشده در این حوزه هستند (جوان آنالین، ۱۴۰۱).

۸. نقش دانشگاه‌ها در کارآفرینی و مشارکت مردمی

همکاری دانشگاه و صنعت از مصادیق توافق‌های قراردادی است که در خصوص فعالیت‌های علمی و پژوهشی و شرکت‌های تجاری صورت می‌گیرد. این همکاری معمولاً با هدف دستیابی به توان علمی دانشگاه و تجربه‌های صنعت و استفاده از آنها صورت می‌پذیرد. در این ارتباط، دانشگاه و صنعت تلاش می‌کنند تا برخی از فعالیت‌های علمی خود را به طور مشترک و هماهنگ انجام دهند. به هر حال، همکاری‌های دوجانبه این دو نهاد فعالیت‌هایی را در بر می‌گیرد که هر یک از آنها به تنهایی قادر به انجام دادن آنها نیستند. همکاری بین دانشگاه و صنعت یک روابط مهم و حیاتی است که به منظور تبادل دانش، تجربه، و منابع بین دو نهاد انجام می‌شود. این همکاری‌ها می‌تواند به شکل‌های مختلف صورت بگیرد، از جمله:

۱. پروژه‌های تحقیقاتی مشترک: دانشگاه و شرکت‌های صنعتی می‌توانند با همکاری در پروژه‌های تحقیقاتی مشترک به حل مسائل پیچیده و پیشرفت در حوزه‌های علمی مختلف بپردازند.

۲. انتقال فناوری: دانشگاه‌ها معمولاً در زمینه تولید دانش و فناوری پیشرفته فعالیت می‌کنند، در حالی که شرکت‌های صنعتی به تجاری‌سازی این فناوری‌ها علاقه دارند. همکاری بین دانشگاه و صنعت می‌تواند به انتقال فناوری از دانشگاه به بازار کمک کند.

۳. آموزش و کارآموزی: دانشگاه‌ها می‌توانند با ارائه برنامه‌های آموزشی و کارآموزی به شرکت‌های صنعتی، به تأمین نیروی کار ماهر و آموزش نیروهای جدید کمک کنند. با همکاری و تعامل موثر بین دانشگاه و صنعت، این دو نهاد می‌توانند از توانایی‌های خود بهره ببرند و به پیشرفت علمی و صنعتی کشور کمک کنند.

از طرفی در رابطه با نقش آموزش عالی غیردولتی در کاهش هزینه‌های دولت بخصوص در برنامه‌های توسعه‌ای و آمایش آموزش عالی کشور این چنین می‌توان بیان کرد که توجه به آموزش عالی در برنامه‌های توسعه‌حاکمی از دقت نظر مسئولان و برنامه‌ریزان به این مقوله مهم اجتماعی است که مسئولیت تربیت نیروی انسانی متخصص را در سطوح مختلف تحصیلی برعهده دارد. آنچه در پی می‌آید بررسی جایگاه بخش آموزش عالی در برنامه‌های اول تا چهارم توسعه و عملکرد برنامه‌های یاد شده در این

بخش است. بررسی و مقایسه مفاد تبصره‌های مصوب در برنامه اول با تبصره‌های مصوب در برنامه دوم نشان می‌دهد که در تبصره‌های قانون برنامه اول توسعه، بخش آموزش عالی (تبصره ۶) برابری فرصت‌های آموزشی در آموزش عالی مدنظر برنامه ریزان قرار گرفته است. به همین دلیل نیز توجه به توسعه آموزش عالی در مناطق محروم در این برنامه مورد تأیید قرار گرفته است. همچنین به منظور استقرار نظام برنامه ریزی در آموزش، ضمن یکی از تبصره‌های قانون برنامه اول، ایجاد مرکزی کاراً برای تمرکز امور سیاستگذاری و برنامه ریزی برای تمام سطوح تحصیلی پیش‌بینی شده که این امر با موظف کردن دولت به تهیه برنامه جامع تربیت نیروی انسانی برای یک دوره ده‌ساله در برنامه دوم تعقیب شده است (ارزانش و خسروی‌پور، ۱۳۹۶).

تأمین، تربیت و جذب اعضای هیأت علمی، توجه به تجهیز دانشگاهها و مؤسسه‌های آموزش عالی، توسعه آموزش‌های دوره‌های شبانه و خاص و نیمه حضوری از جمله مواردی است که ضمن تبصره‌های قوانین برنامه اول و دوم توسعه مشترک بوده است اما توسعه آموزش‌های عالی از طریق دراختیار گذاشتن تسهیلات بانکی برای سرمایه‌گذاری بخش غیر دولتی و همچنین پرداخت وام درازمدت به دانشجویان دانشگاههای غیر دولتی از موارد جدیدی بود که برای بخش آموزش عالی در قانون برنامه دوم توسعه به تصویب رسید.

همچنین مقایسه مفاد مواد قانونی بخش آموزش عالی در برنامه سوم با مواد قانونی دو برنامه اول و دوم توسعه بخش آموزش عالی حکایت از آن دارد که در این برنامه نیز تمهیدات لازم برای توسعه آموزش عالی و مشارکت بخش خصوصی مانند برنامه‌های قبل مورد توجه قرار گرفته است اما نکته قابل توجه تأسیس شرکت‌های دولتی در دانشگاهها برخلاف سیاست‌های کلی این برنامه مبنی بر محدودیت تأسیس شرکت‌های دولتی بود. هر چند که اجرای مفاد این ماده قانونی نیز به دلیل نهایی نشدن اساسنامه نمونه یا خاص برای شرکت‌های یادشده، چندان اجرایی نشد.

مهمترین ماده قانونی بخش آموزش عالی در برنامه چهارم توسعه ماده ۴۹ است. در ماده مزبور برای اولین بار موضوع استقلال دانشگاهها و تفویض اختیارات به آنها مورد تصویب قرار گرفت. در ماده یادشده تصریح شده است که دانشگاهها و مؤسسه‌های آموزش عالی و پژوهشی دولتی و ... تنها براساس آیین‌نامه‌ها و مقررات اداری، مالی و استخدامی و تشکیلاتی خاص مصوب هیأت‌های امنای مربوط که به تأیید وزرای علوم، تحقیقات و

فناوری و بهداشت، درمان و آموزش پزشکی حسب مورد می‌رسد بدون الزام به رعایت قانون محاسبات عمومی، قانون استخدام کشوری و سایر قوانین و مقررات عمومی اداری و مالی و استخدامی اداره خواهند شد. همچنین اعتبارات هزینه ای از محل بودجه عمومی دولت براساس قیمت تمام شده به دستگاه‌های اجرایی اختصاص می‌یابد. سهم دولت در هزینه‌های آموزش عالی دولتی بر مبنای هزینه سرانه تعیین و نسبت آن به بودجه عمومی دولت براساس رشد پوشش جمعیت دانشجویی در مقایسه با عدد مشابه در برنامه سوم توسعه افزایش می‌یابد.

ارزیابی مستمر از دانشگاهها، ایجاد قطب‌های علمی بر اساس مزیت های نسبی، بازنگری در رشته‌های دانشگاهی و تشکیل باشگاه غیر دولتی برای صیانت از استعداد های درخشان کشور از جمله موارد دیگری بوده که ضمن این ماده قانونی به تصویب رسیده است. پاسخگویی به تقاضای ورود به آموزش عالی از طریق تنوع بخشی به شیوه‌های ارایه آموزش عالی (دوره‌های شبانه، نوبت دوم، از راه دور، آموزش‌های مجازی، دوره‌های مشترک با دانشگاه‌های معتبر خارجی و دوره‌های خاص) به منظور دسترسی به فرصت‌های برابر آموزشی و ارتقای پوشش جمعیت دانشجو به ۳۰ درصد، تأمین اعتبار لازم برای حمایت از دانشجویان دانشگاه‌های غیردولتی غیر انتفاعی، دانشجویانی که امکان پرداخت شهریه را ندارند، ارایه تسهیلات بانکی یا ... برای سرمایه گذاری بخش خصوصی در زمینه ایجاد و توسعه واحدهای آموزش عالی از مواردی است که همانند محتوای مواد قانونی برنامه های توسعه قبلی، ضمن ماده ۵۰ آمده است اما تهیه برنامه ویژه برای ارتقای توانمندی دانشگاه‌های مادر و مهم دولتی کشور در زمینه‌های آموزشی و پژوهشی و انجام مطالعه و بررسی برای جلوگیری از خروج بی رویه سرمایه‌های انسانی، فکری، علمی و فنی کشور از جمله موارد جدیدی بوده که در آن وزارتخانه‌های علوم، تحقیقات و فناوری و بهداشت، درمان و آموزش پزشکی و دولت موظف به ارایه آن در سال اول برنامه چهارم شده‌اند (اسحاقی و محمدی، ۱۳۹۹).

مفاد ماده سوم این برنامه شامل مفاد تنفیذ شده از بند «الف» ماده ۱۵۴ (تشکیل شرکت‌های دولتی خدمات علمی، تحقیقاتی و فنی توسط دانشگاهها و مؤسسه‌های آموزش عالی کشور) و بندهای «الف» و «ب» ماده ۱۴۴ (قابل قبول بودن هزینه‌های انجام شده برای توسعه فضاهای آموزشی و پژوهشی به عنوان هزینه‌های مالیاتی و معافیت عوارض و

مالیات نقل و انتقال اشخاص حقیقی و حقوقی که اموال خود را مانند ساختمان، به دانشگاهها و ... انتقال دهند) است.

نکته قابل توجه در مواد قانونی این برنامه مصوب کردن هدف کمی توسعه آموزش عالی در دوره پنجاه ساله ضمن مواد قانونی است. همانطوری که ذکر شد، براساس مفاد ماده ۵۰ این برنامه، مقرر است پوشش جمعیت دانشجویی کشور نسبت به جمعیت ۲۴-۱۸ ساله تا پایان برنامه چهارم توسعه به ۳۰ درصد افزایش یابد.

همچنین در رابطه با جایگاه بخش غیردولتی آموزش عالی در تحقق شعار سال مد نظر مقام معظم رهبری مبنی بر مشارکت بخش خصوصی در رشد اقتصاد کشور می توان گفت که مشارکت مردم به معنای نهادهای سازنده فرهنگی و اعتقاد به تولید در میان آحاد مردم است، به طوری که یکی از محورهای فعالیت دانشگاههای نسل چهارم، خلق مشاغل جدید و کارآفرینی است که با توجه به این مأموریت، ارتباط اساسی با شعار سال ۱۴۰۳ دارد. در بحث مردمی سازی تولید، حضور مردم موضوعیت دارد، و برای تحقق این موضوع، باید چند نکته اساسی رعایت شود که از آن جمله می توان به خروج دولت از تصدی گری و تبدیل به تسهیل گر جدی در توسعه کسب و کار مردم از قبیل تسهیل در صدور مجوزها و حمایت مالی جهت سرمایه گذاری، حمایت از کسب و کارهای کوچک و متوسط، استفاده از ظرفیت نخبگان و شرکت های دانش بنیان و همچنین توسعه زیست بوم فناوری و سرمایه گذاری در فناوری های نوظهور با تکیه بر ظرفیت عظیم دانشگاهها، حضور و درگیر نمودن بخش کلانی از مردم در اقتصاد و تولید، تامین مالی عموم مردم در پروژه های اقتصادی، اقتصاد روستا و تبیین نقش مردم در تحکیم این امر و در آخر، نقش مجلس شورای اسلامی و نمایندگان ملت در وضع قوانین درست در حمایت از امر تولید و رونق اقتصاد می باشد.

با توجه به سه ضلع دولت، دانشگاه و جامعه در آن، می توان گفت که اقتصاد، کارآفرینی، محیط زیست، فناوری های راهبردی و گردشگری از جمله این موارد است که برای نمونه می توان به حضور موثر این دانشگاه های غیردولتی به عنوان مسئول میز دولت و دانشگاه در حوزه اقتصاد و کارآفرینی در کمیسیون تخصصی مجمع تشخیص مصلحت نظام اشاره کرد.

اگر چه در سال های اخیر همکاری های دانشگاه و صنعت در برخی زمینه ها نظیر انرژی هسته ای و پتروشیمی دستاوردهای مهمی برای کشور به ارمغان آورده است، اما این

تأثیر سیاست‌های آموزش عالی بر توسعه کارآفرینی و اشتغال: ... (سجاد کمری) ۳۰۱

همکاری‌ها و تحقیقات در آموزش عالی کشور فاصله بسیاری با کشورهای پیشرفته دارد. این در حالی است که در آغاز قرن بیست و یکم دانش به عنوان منبعی راهبردی و حتی برتر از منابع طبیعی و اقتصادی قلمداد می‌شود و در این میان پاسخگویی به نیازهای جامعه، به ویژه در عرصه‌های فناوری، از جایگاه ویژه‌ای برخوردار است. بعضی از صاحب‌نظران معتقدند که فناوری پیشرفته محصول کارآفرینی است. هر مدیر کارآفرین می‌کوشد از پیشرفته‌ترین فناوری‌های قبلاً خلق شده در کار خود بهره‌جوید. اما حاصل فعالیت او نیز خود به ابداع فناوری جدیدتری می‌انجامد (چاووشی و همکاران، ۱۳۹۹).

این دیدگاه که فناوری پیشرفته محصول کارآفرینی است، به وضوح نشان‌دهنده ارتباط تنگاتنگ بین کارآفرینی و فناوری است. کارآفرینان عمدتاً به دنبال ایجاد چیزهای جدید، نوآورانه و ارزش‌افزوده هستند و برای این منظور از فناوری‌های پیشرفته استفاده می‌کنند. همانطور که اشاره شد، کارآفرینان معمولاً از فناوری‌های پیشرفته موجود استفاده می‌کنند تا محصولات و خدمات نوآورانه ایجاد کنند. اما در فرایند خلق و توسعه محصولات جدید، آن‌ها نیز به عنوان مخترعان عمل می‌کنند و ممکن است به ابداع فناوری جدیدتری برسند. بنابراین، این گونه دیدگاه نشان می‌دهد که فرایند کارآفرینی و توسعه فناوری با یکدیگر تعامل دارند و به هم پیوسته هستند. کارآفرینان با بهره‌گیری از فناوری‌های پیشرفته، محصولات و خدمات نوآورانه ارائه می‌دهند و در عین حال ممکن است به ابداع فناوری جدید نیز برسند که این نوع تعامل و تبادل بین کارآفرینی و فناوری، به پیشرفت و رشد صنایع و اقتصاد کمک می‌کند.

دانشگاه کارآفرین در الگوی ایرانی اسلامی کارآفرینی مکانی است که مشاغل جدید در آن خلق می‌شوند. این مراکز از افراد کارآفرین حمایت می‌کند. این حمایت شامل حمایت‌های آموزشی مالی و بازاریابی است. در نتیجه کارآفرینان امکان دسترسی به کتابخانه‌ها، آزمایشگاه‌ها و ... را پیدا می‌کنند. در چنین دانشگاه‌هایی برای سرمایه‌گذاران امکاناتی فراهم می‌شود تا مراکز جدید کسب و کار را فراهم آورند. در این دانشگاه‌ها گرد هم آوردن ذخایر مالی اهمیت ویژه‌ای دارد و به خصوص به کمک‌های دولتی نیز نیازمندند.

در دانشگاه‌های کارآفرینی با الگوی ایرانی اسلامی، اهمیت بزرگی به حمایت از کارآفرینان و خلق مشاغل جدید داده می‌شود. این دانشگاه‌ها از طریق ارائه حمایت‌های آموزشی، مالی و بازاریابی به افراد کارآفرین کمک می‌کنند تا بتوانند ایده‌ها و پروژه‌های خود را به عمل آورند.

در این دانشگاهها، کارآفرینان امکان دسترسی به منابع مختلفی مانند کتابخانه‌ها، آزمایشگاه‌ها و تجهیزات پژوهشی دارند که به آنها کمک می‌کند تا ایده‌های خود را پیاده سازی کنند و محصولات و خدمات نوآورانه ارائه دهند.

علاوه بر این، در این دانشگاهها بستر مناسبی برای گردآوری منابع مالی و سرمایه گذاری در پروژه‌ها و شرکت‌های جدید فراهم می‌شود. سرمایه گذاران می‌توانند از این دانشگاهها به عنوان منابع قابل اعتماد برای سرمایه گذاری در پروژه‌های کارآفرینی استفاده کنند و با همکاری دولت و حامیان دیگر، به توسعه کسب و کارهای نوپا کمک کنند.

بنابراین، دانشگاههای کارآفرینی با الگوی ایرانی اسلامی نقش مهمی در توسعه کارآفرینی و خلق مشاغل جدید دارند و با فراهم کردن بستر مناسب برای حمایت از کارآفرینان، به رشد اقتصاد و اشتغالزایی در کشور کمک می‌کنند.

انجام پروژه های تجاری و اقتصادی همراه با فناوری روز کم هزینه است و استفاده بهینه از ذخایر مالی نیز از ویژگی های شاخص کارآفرینان است. نکته مهم دیگر وجود تقاضا برای فعالیت و سرویس دهی در بازار است. مشاغلی که از این دانشگاه ها بهره مند می شوند، مسلماً در توسعه فناوری های جدید پیش رو خواهند بود. این فناوری ها در تولید کالاها به کار رفته و منجر به بالا رفتن سطح استاندارد زندگی خواهد شد. دانشگاه کارآفرین باید به بازار دسترسی داشته و از تجارب افراد صاحب تجربه در بازار کمال بهره را ببرد. همچنین وجود افراد توانا و شایسته، علاقه مند و خلاق در چنین مجموعه هایی ضروری است. انجام پروژه های تجاری و اقتصادی همراه با فناوری روز به واقعیتی تبدیل شده است که می تواند به رشد و توسعه کسب و کارها کمک کند. استفاده از منابع مالی بهینه و اثربخش، همچنین وجود تقاضا برای محصولات و خدمات ارائه شده، از عوامل کلیدی موفقیت در زمینه کارآفرینی است.

دانشگاههای کارآفرینی با الگوی ایرانی اسلامی، با فراهم کردن بستر مناسب برای توسعه فناوری های جدید و ارتباط با بازار، می توانند به شکل قابل توجهی در افزایش سطح استاندارد زندگی جامعه و افزایش رفاه اجتماعی مردم کمک کنند. همچنین، از تجربیات و دانش افراد صاحب تجربه در بازار بهره گرفته و با همکاری آنها، می توانند به بهبود عملکرد و رشد کسب و کارها کمک کنند.

ضرورت وجود افراد توانمند، علاقمند و خلاق در دانشگاههای کارآفرینی نیز بسیار حائز اهمیت است. این افراد می توانند با ایده های نوآورانه خود، به توسعه فناوری ها و خلق

تأثیر سیاست‌های آموزش عالی بر توسعه کارآفرینی و اشتغال: ... (سجاد کمری) ۳۰۳

محصولات و خدمات جدید کمک کنند و در نتیجه به رشد و پیشرفت اقتصاد کشور و جامعه کمک کنند.

نقش دانشگاه‌ها در کارآفرینی و مشارکت مردمی بسیار مهم است و تاثیرگذاری زیادی در توسعه اقتصادی و اجتماعی دارد. در زیر به برخی از نقش‌های اصلی دانشگاه‌ها در این زمینه اشاره می‌کنیم:

۱. آموزش کارآفرینی: دانشگاه‌ها می‌توانند برنامه‌های آموزشی و آموزش‌های عملی را برای دانشجویان خود ارائه کنند تا آن‌ها را به کارآفرینان و کسب و کارهای خودکارآفرین تبدیل کنند.

۲. تحقیقات و توسعه: دانشگاه‌ها می‌توانند تحقیقات و پروژه‌های مرتبط با کارآفرینی را حمایت کنند و به کارآفرینان و کسب و کارهای جدید فرصت دهند تا ایده‌های خود را پیاده‌سازی کنند.

۳. مشارکت با صنعت: دانشگاه‌ها می‌توانند با صنعت و شرکت‌های محلی همکاری کنند تا از طریق ارتباط نزدیک با بازار، فرصت‌های جدید برای کارآفرینان ایجاد کنند.

۴. ارائه خدمات حمایتی: دانشگاه‌ها می‌توانند خدمات حمایتی مانند فضای کارآفرینی، مشاوره‌های تخصصی و آموزش‌های عملی را برای کارآفرینان فراهم کنند.

به طور کلی، دانشگاه‌ها با ارائه زیرساخت‌های لازم و ایجاد فرصت‌های مناسب برای توسعه کارآفرینی و مشارکت مردمی، می‌توانند به توسعه اقتصادی و اجتماعی منطقه و کشور کمک بسزایی کنند.

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
روال جامع علوم انسانی

۹. نتیجه‌گیری و پیشنهادات

مراکز آموزش عالی نقشی راهبردی در توسعه پایدار اقتصادی و اجتماعی از طریق حمایت از کارآفرینی و اشتغال زایی ایفا می‌کنند. سیاست‌های دولتی مرتبط با آموزش عالی، در صورتی که بر مبنای مشارکت صنعت، دانشگاه و نهادهای سیاست‌گذار طراحی شوند، می‌توانند تأثیرات قابل توجهی بر ارتقای مهارت‌های کارآفرینی، رشد اقتصادی و بهره‌گیری از ظرفیت‌های ژئوپلیتیکی کشور داشته باشند. دانشگاه‌ها، از طریق ایجاد مراکز رشد، پارک‌های علم و فناوری و توسعه همکاری‌های بین‌المللی، می‌توانند بستر لازم را برای

پیوند آموزش با صنعت و اشتغال فراهم کنند. علاوه بر این، ارتباطات علمی و صنعتی دانشگاهها، از طریق برگزاری کارگاههای آموزشی، دورههای کارآموزی و ایجاد شبکه های حرفه ای میان دانشجویان، اساتید، کارآفرینان و سرمایه گذاران، می تواند زمینه ساز توسعه کسب و کارهای نوآورانه باشد. چنین تعاملاتی، ضمن کاهش موانع ورود فارغ التحصیلان به بازار کار، از ظرفیت های علمی برای حل چالش های صنعتی و اقتصادی کشور بهره برداری می کند. از سوی دیگر، مزیت های رقابتی ژئوپلیتیکی کشور، نظیر موقعیت استراتژیک، منابع طبیعی و ظرفیت های فرهنگی و علمی، امکان بهره برداری از سیاست های کارآفرینی و اشتغال زایی را در سطح ملی و بین المللی فراهم می سازد. ایجاد مراکز نوآوری و پارک های فناوری در نقاط کلیدی کشور می تواند دانشگاهها را به بازیگران مؤثر در تعاملات منطقه ای و جهانی تبدیل کند. این سیاست، نه تنها به افزایش اشتغال در کشور کمک می کند، بلکه موجب کاهش مهاجرت نخبگان و استفاده بهینه از سرمایه های انسانی در داخل کشور نیز خواهد شد.

پیشنهادهای

با توجه به یافته های پژوهش، برای بهبود سیاست های آموزشی در راستای تقویت کارآفرینی و اشتغال زایی، پیشنهادهای زیر ارائه می شود:

۱. توسعه سیاست های حمایتی برای کارآفرینی دانشگاهی

- تخصیص تسهیلات مالی، وام های کم بهره و کاهش مالیات برای کسب و کارهای نوپا که از دانشگاهها منشأ می گیرند.

- حمایت از برنامه های کارآموزی در شرکت های دانش بنیان و صنعت، جهت آماده سازی دانشجویان برای ورود به بازار کار.

۲. تقویت زیرساخت های دانشگاهی برای کارآفرینی

- ایجاد و توسعه مراکز رشد و پارک های علم و فناوری در دانشگاهها.

- تسهیل فرآیند تجاری سازی تحقیقات دانشگاهی و حمایت از استارت آپ های دانشجویی.

۳. افزایش تعامل بین دانشگاه و صنعت

تأثیر سیاست‌های آموزش عالی بر توسعه کارآفرینی و اشتغال: ... (سجاد کمری) ۳۰۵

- تدوین برنامه های آموزشی بر اساس نیازهای بازار کار، با مشارکت بخش خصوصی.

- تقویت همکاری‌های بین‌المللی در حوزه کارآفرینی و فناوری، برای بهره‌گیری از تجارب کشورهای موفق.

۴. اصلاح سیاست های آموزش عالی برای تقویت مهارت های کارآفرینانه

- طراحی دوره‌های آموزش عملی و تجربی در کنار آموزش نظری، برای توسعه توانمندی‌های کارآفرینی.

- گنجاندن واحدهای مهارت‌آموزی در برنامه های درسی دانشگاهها، به ویژه در حوزه‌هایی که پتانسیل بالایی برای ایجاد اشتغال دارند.

۵. حمایت از شبکه‌سازی و ایجاد فرصت‌های ارتباطی

- برگزاری رویدادهای کارآفرینی، کنفرانس‌ها و همایش‌های تخصصی برای تسهیل تعامل بین کارآفرینان، اساتید و دانشجویان.

- توسعه پلتفرم‌های ارتباطی برای تسهیل همکاری میان صنعت، دانشگاه و فارغ التحصیلان.

اجرای این پیشنهادها می‌تواند به ارتقای جایگاه دانشگاهها در فرایند توسعه اقتصادی، کاهش نرخ بیکاری فارغ التحصیلان و تقویت اکوسیستم نوآوری و کارآفرینی کشور کمک کند. دانشگاهها می‌توانند از طریق این سیاست ها به عنوان نهادهای پیشرو در رشد اقتصادی و بهبود بهره وری ملی ایفای نقش کنند و زمینه‌های مناسبی برای توسعه سرمایه انسانی و پایداری اقتصادی و اجتماعی کشور فراهم آورند.

کتاب‌نامه

- ارزانش، آسیه. خسروی پور، بهمن (۱۳۹۶)، کارآفرینی و آموزش عالی، اولین همایش ملی نهادینه سازی کارآفرینی در توسعه پایدار با رویکرد آموزش عالی، کارون، <https://civilica.com/doc/747089>
- اسحاقی، فاخته. محمدی، رضا (۱۳۹۹)، اشتغال پذیری دانش آموختگان و تضمین کیفیت آموزش عالی، چهاردهمین کنفرانس ارزیابی و تضمین کیفیت در نظام های دانشگاهی، تهران، <https://civilica.com/doc/1136991>

آقابابایی، ه. (۱۴۰۳). جزئیات تسهیلات اشتغال زایی صندوق کارآفرینی از ابتدای سال. خبرگزاری تسنیم.

ایران‌نژاد، ابراهیم. صبوری، رباب (۱۴۰۲)، بررسی نقش مشارکت مردمی در برنامه‌ریزی منطقه‌ای (استان آذربایجان شرقی)، حکمرانی متعالی، شماره ۱۵، صص ۹۷-۱۲۲.

ایروانی، شهین. چیت‌سازیان، علیرضا. تجلی، منیر (۱۴۰۱)، بررسی تاریخی - تحلیلی تحول مشارکت در حکمرانی نهاد آموزش ایران با تأکید بر تمدن اسلامی، مسائل کاربردی تعلیم و تربیت اسلامی، شماره ۳۸، صص ۷-۳۲.

باقری هره دشت، محمد. رمضان‌پور، مهرداد. بزرگمهر، کیا. حقزاد، آمنه (۱۴۰۲)، ارزیابی نقش مشارکت مردمی در نوسازی بافت فرسوده (مورد مطالعه: شهر رشت)، فصلنامه مطالعات جغرافیایی مناطق کوهستانی، دوره ۴، شماره ۲، صص ۷۹-۹۴.

برجاس، رضا. صالح‌پور جم، امین. رستمی، نورالدین (۱۴۰۰)، تحلیل اولویت‌بندی عوامل موثر بر عدم مشارکت جوامع محلی در طرح‌های بیابان‌زدایی؛ مطالعه موردی: منطقه عین خوش، استان ایلام، تحلیل فضایی مخاطرات محیطی، سال هشتم، شماره ۳، صص ۹۳-۱۰۶.

بیات، شهرام. وظیفه دوست، حسین. زمانی مقدم، افسانه (۱۴۰۲)، اثربخشی آموزش کارآفرینی در صنایع تولیدی، مدیریت بازاریابی، شماره ۶۱، صص ۲-۱۴.

تحلیل سیستمی و طراحی سیاستهای ارتباط صنعت و دانشگاه در ایران (۱۴۰۱)/اندیشه‌های ایران. ثقفی، معصومه. زیویار، پروانه. شمس‌الدینی، علی (۱۴۰۲)، بررسی راهکارهای مؤثر در ارتقای مشارکت مردمی در برنامه‌ریزی محلات شهری؛ مطالعه موردی: محلات شهری؛ مطالعه موردی: محلات شهری منطقه ۱۴ تهران، پژوهش‌های جغرافیای برنامه‌ریزی شهری، شماره ۳۸، صص ۱۷۱-۱۸۹.

جوادیان، رضا. آبرودی، سید مجتبی. علی محمدی، حمیدرضا. حسن‌زاده، محمدرضا (۱۴۰۰)، عوامل موثر بر مشارکت مردمی در نوسازی بافت‌های فرسوده شهری (مورد مطالعه: منطقه ۱۵ شهر تهران)، اقتصاد و مدیریت شهری، شماره ۳۷، صص ۱۰۷-۱۲۳.

چاووشی، زهرا. منیعی، رضا. ابراهیمی، یزدان (۱۳۹۹)، بررسی وضعیت دانش‌آموختگان دکتری رشته آموزش عالی، چهاردهمین کنفرانس ارزیابی و تضمین کیفیت در نظام‌های دانشگاهی، تهران، <https://civilica.com/doc/1137001>

حسان، ر. و شریف‌زاده، ر (۱۴۰۰) تحلیل سیستمی و طراحی سیاستهای ارتباط صنعت و دانشگاه در ایران. تهران: پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران.

حسینی، سیده آیدا (۱۴۰۰)، کیفیت زندگی؛ گستره‌ای به مفهوم پیچیدگی، جغرافیا و روابط انسانی، شماره ۱۵، صص ۱۶۵-۱۸۲.

تأثیر سیاست‌های آموزش عالی بر توسعه کارآفرینی و اشتغال: ... (سجاد کمری) ۳۰۷

حکاک، محمد. صالح‌آبادی، شقایق. موسوی، سیده نسیم (۱۴۰۲)، شناسایی عوامل موثر بر تقویت تاب آوری کارآفرینی با استفاده از روش دلفی فازی، مدیریت فرهنگ سازمانی، دوره بیست و یکم، شماره ۴، صص ۳۸۶-۳۷۲.

زحمت‌کش ممتاز، جواد. ریاحی، وحید. قدیری معصوم، مجتبی. افراخته، حسن (۱۴۰۲)، مدل‌سازی عوامل نهادی موثر بر توسعه کارآفرینی (مورد مطالعه: ناحیه روستایی نسا در شهرستان کرج)، اقتصاد فضا و توسعه روستایی، شماره ۴۶، صص ۲۰-۱.

زرگر، س.، مهدی‌آبادی، ا. و شهابی، ع. (۱۳۹۸). تحلیل نقش ارتباط صنعت و دانشگاه در توسعه تکنولوژی با رویکرد سیستمی. چهارمین کنفرانس بین‌المللی مدیریت، کارآفرینی و توسعه اقتصادی سپیدر، زهرا. محمدزاده، یوسف. نیک پی پسیان، وحید (۱۴۰۳)، تحلیل اثر شاخص کارآفرینی بر اشتغال در استان‌های ایران: رهیافت اقتصادسنجی فضایی، پژوهش‌های اقتصادی (رشد و توسعه پایدار)، سال بیست‌وچهارم، شماره ۱، صص ۳۰۹-۲۸۳.

شاهی آشتیانی، سپیده. حسینی، بهشید. قبادیان، وحید. حسینی، محمود (۱۴۰۱)، شناسایی و اولویت‌بندی الزامات بیرونی کالبد محور مراکز خود امدادی محله با استفاده از تکنیک AHP، دانش پیشگیری و مدیریت بحران، شماره ۴۳، صص ۶۵-۴۷.

شکور، علی. شجاعی فرد، علی (۱۴۰۱)، نقش عملکرد کارمندان شهرداری در ارتقاء مشارکت مردمی (مطالعه موردی: شهرداری منطقه دو شیراز)، جغرافیای اجتماعی شهری، شماره ۲۰، صص ۳۲-۱۵. شیرعلی، اسماعیل (۱۴۰۰)، مفهوم شناسی مردمی سازی حکمرانی، حکمرانی متعالی، شماره ۸، صص ۳۰-۱۱.

صالح آهنگر، مژگان. جاویدی‌نژاد، مهرداد. تیزقلم زنوزی، سعید (۱۴۰۱)، شماره ۴۹، تحلیل و ارزیابی عملکرد روش‌های فرهنگ‌سازی اصول پایه‌ای معماری در جامعه ایران، هویت شهر، شماره ۴۹، صص ۹۸-۸۷.

صالحی، سهیلا. خسروی‌پور، بهمن (۱۴۰۲)، تحلیل شیوه‌های آموزشی موثر در توسعه کارآفرینی زنان روستایی، مطالعات کاربردی در علوم مدیریت و توسعه، شماره ۴۷، صص ۸-۱.

عبدالله، ع.، مختاری، س.، و نوائی، ف. (۱۴۰۲) بررسی زمینه‌های تقلب علمی در دانشجویان و ارائه راهکارهای بازدارنده. فصلنامه تعامل انسان و اطلاعات، ۹(۴)، ۱-۱۲.

عبدالمحمد سقا، امین. طاهری، علی (۱۴۰۲)، بررسی موانع مشارکت مردم در امور عمومی و ارائه راهکارهای ارتقای آن جهت گسترش مشارکت عمومی در راستای سیاست‌های کلی برنامه چهارم توسعه، سیاست‌های راهبردی و کلان، انتشار آنلاین از تاریخ ۱۶ دی ۱۴۰۲.

عبداله زاده سلیماسی، ع.، انوری، م.، انوری، ن.، شریفی، س. (۱۳۹۴). نقش مراکز آموزش عالی در اشتغال و کارآفرینی. نشریه مهارت‌آموزی، ۴(۱۴)، ۷-۲۰.

- علی‌پور، لیلا (۱۴۰۱)، بررسی رابطه اعتمادسازی و ارتقاء انگیزش با مشارکت مردمی در معلمان مدارس دوره اول متوسطه شهر تهران، مطالعات و پژوهش‌های اداری، شماره ۱۴، صص ۲۲-۳۱.
- غلامی ورازگاهی اسماعیل. محشورگله پردسری، رضا. عشقی لیفکوهی، مرتضی (۱۴۰۲)، بازیابی تأثیرگذاری مشارکت مردمی در شرایط بحران. نشریه علمی رویکردهای پژوهشی نوین مدیریت و حسابداری، ۷(۲۴)، ۴۹۳-۵۰۵. Retrieved از <https://www.majournal.ir/index.php/ma/article/view/1886>
- قربانیان، نصرت. فتحی، سروش. عزیزخانی، اقباله (۱۴۰۱)، نقش آگاهی بخشی پلیس از طریق رسانه‌های نوین در جلب مشارکت اجتماعی و تأمین امنیت شهروندان: مطالعه موردی شهر تبریز، مطالعات فرهنگی پلیس، شماره ۳۵، صص ۲۱-۱۲.
- قهرمان، میثم. وضعی، حسین (۱۴۰۱)، شفافیت سیاسی و راهکارهای ارتقای مشارکت مردمی در جمهوری اسلامی، جامعه‌شناسی سیاسی ایران، شماره ۲۸، صص ۳۲۱۰-۳۱۸۷.
- کرمی، صادق. اسمعیلی، محسن. رفیعی دهییدی، وحید. فردوسی، محمدحسن (۱۴۰۱)، طراحی الگوی پارادایمی جذب خیرین در توسعه ورزش، رویکردهای نوین در مدیریت ورزشی، شماره ۳۶، صص ۱۱۳-۱۳۲.
- کرمی، صادق. اسمعیلی، محسن. رفیعی دهییدی، وحید. فردوسی، محمدحسن (۱۴۰۱)، ارائه مدل جذب مشارکت خیرین در توسعه ورزش (یک رویکرد آمیخته)، مجلس و راهبرد، شماره ۱۱۲، صص ۳۳۴-۲۹۱.
- کریمی پاشاکی، سجاد (۱۴۰۱)، تحلیل جغرافیای رفتارهای انتخاباتی در انتخابات مجلس شورای اسلامی (مطالعه موردی: نهمین دوره انتخابات استان گیلان)، قلمروهای جغرافیایی قرن جدید، شماره ۲، صص ۱۵۰-۱۳۳.
- گنجی، محمد. نیازی، محسن. حیدریان، امین (۱۳۹۷)، مطالعه عوامل اجتماعی مؤثر بر مشارکت فرهنگی در فضای دانشگاه. جامعه‌شناسی کاربردی، ۲۹(۳)، ۱۹-۴۰. doi: 10.22108/jas.2018.98652.0
- محمدرشیدی، حمیرا. باهک، بتول. دانیالی، تهمینه (۱۴۰۲)، مشارکت مردمی در بهسازی محیط‌های روستایی (مطالعه موردی: روستای مهرآباد شهرستان اردستان)، جغرافیا و توسعه، شماره ۷۳، صص ۱۴۲-۱۲۶.
- معاون اجرایی رئیس‌جمهور: توسعه کارآفرینی شاه‌کلید گشایش قفل‌های اقتصادی است (۱۴۰۳) خبرگزاری ایرنا.
- مقدس نوده، م. (۱۳۹۸). بررسی چالش‌های همکاری دانشگاه-صنعت (مورد مطالعه: شرکت توزیع نیروی برق تهران بزرگ) مدیریت نوآوری، ۱(۱)، ۸۹-۱۰۶.
- میرعلیخانی، کریم، کبیری اصفهانی، محمد، و علی وردی لو، هوشنگ. (۱۳۸۸). بررسی موانع همکاری صنعت و دانشگاه و معرفی یک نمونه موفق در ایران. صنعت و دانشگاه، ۲(۳-۴)، ۷۵-۷۹.

تأثیر سیاست‌های آموزش عالی بر توسعه کارآفرینی و اشتغال: ... (سجاد کمری) ۳۰۹

میری، انیس. سیددخت، نجمه. زارعی شاندیز، فاطمه (۱۴۰۲)، عوامل و چالش‌های به کارگیری داوطلبان در کتابخانه‌ها از دیدگاه کتابداران آستان قدس رضوی، کتابداری و اطلاع‌رسانی، شماره ۱۰۱، صص ۲۶۱-۲۷۸.

نجفی، کبری. محمدی یگانه، بهروز. نجفی کانی، علی اکبر. فراهانی، حسین (۱۴۰۲)، نقش گردشگری در رونق کسب و کارهای کوچک و توسعه اقتصادی نواحی روستایی (مورد: روستاهای شهرستان بابلسر)، اقتصاد فضا و توسعه روستایی، شماره ۴۶، صص ۱۴۸-۱۳۳.

نقش دولت در تقویت فرهنگ کارآفرینی در جامعه (۱۴۰۳) روزنامه تفاهم.

وکیل الرعایا، یونس. اسلامی مفیدآبادی، حسین (۱۴۰۱)، ارائه مدلی از عوامل موثر بر عملکرد تعاونی‌ها با رویکرد کارآفرینی اجتماعی (مورد مطالعه: تعاونی‌های توسعه و عمران سمنان)، تعاون و کشاورزی، شماره ۴۲، صص ۱۴-۲.

ولی‌پور هفشجانی، شهناز (۱۴۰۲)، روایت پژوهی آثار اجتماعی مشارکت ملی مدیریت بحران کرونا بر دانشجو معلمان دانشگاه فرهنگیان (با رویکرد پدیدارشناختی)، راهبردهای نوین تربیت معلمان، شماره ۱۶، صص ۱۸۴-۱۵۹.

یگانگی، سید کامران. باباخانی، زهرا (۱۴۰۲)، مروری بر اثرات نوآوری باز در استارت آپ‌ها، مطالعات مدیریت و کارآفرینی، شماره ۴۶، صص ۲۸-۲۰.

Blight, D., Davis, D., & Olsen, A. (2002). The internationalization of higher education. In *Higher education through open and distance learning* (pp. 15-31). Routledge.

Carayannis, E. G., & Campbell, D. F. (2009). 'Mode 3' and 'Quadruple Helix': toward a 21st century fractal innovation ecosystem. *International journal of technology management*, 46(3-4), 201-234.

Edquist, C. (2001, June). The Systems of Innovation Approach and Innovation Policy: An account of the state of the art. In *DRUID conference, Aalborg* (Vol. 12, p. 15).

Euler, D. (2013). Germany's dual vocational training system: a model for other countries? https://aei.pitt.edu/74021/1/Germanys_dual_vocational_training_system.pdf

Grant, R. M. (1991). Porter's 'competitive advantage of nations': an assessment. *Strategic management journal*, 12(7), 535-548.

Lundvall, B. A. (1992). *National systems of innovation: towards a theory of innovation and interactive learning* (Vol. 242). Pinter: London.

Ondigi, S. R. (2011). Role of Education in Promoting Entrepreneurial Skills Through Classroom Practices: Teacher Training in The Kenyan Universities. *Quality Education for Societal Transformation Nairobi, Kenya July 20-22, 2011*, 20, 40.

Quah, J. S. (2008). Good governance, accountability and administrative reform in Singapore. *American Journal of Chinese Studies*, 17-34.